

VERGİ İNDİRİMLERİ SORUNU*

Yazan: Bruce BARTLETT
Çeviren : Metin TAŞ**

Ekonomik kalkınma yazınında vergilemenin büyümeye etkisi görece küçük bir yer tutar. Bunun temel nedeni, gelişmekte olan ülkelerde vatandaşların küçük bir yüzdesinin para ekonomisine katılması veya hiç vergi ödememesiyle ilgili inançtır. Varolan vergi yapısı, diğer faktörlerle kıyaslandığında görece önemsizdir. Bundan başka, bir vergi sistemi kurulduğunda büyümenin hızlandırılması öncelikler listesinde çoğunlukla uzak bir öncelik olarak yer alır. Kamu gelirlerinin artması en başta gelen hedefdir. Bunu, gelirin yeniden dağıtımı, tasarrufların hızlandırılması ve idari kolaylık izler.

Yakın bir zamana kadar vergi sisteminin temel işlevinin toplam talebi düzenlemek olduğuna dair genel bir inanç vardı: Aşırı talep enflasyonu hızlandırıldığına vergileri arttırmak ya da durgunlukta talebi ve büyümeyi uyarmak için vergileri indirmek. Vergi oranlarının yapısına fazla önem verilmemiş; sadece "toplam büyüklükler" ile ilgilenilmiştir. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerde vergilemenin etkisine ilişkin olarak yapılan araştırmalar toplam vergileme düzeyini, milli gelirin bir payı ya da değişik türdeki toplam vergi gelirlerinin oranı olarak ele alan yaklaşımlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Geniş bir nüfus kitlesinin marjinal vergi oranı görece düşük kaldığı sürece, vergi yapısındaki değişim fazla önemli gibi görünmemektedir. Bununla beraber, 1970'li yıllardaki enflasyon sanayileşmiş ülkelerdeki vergi yükümlülerini

---

* Bruce Bartlett, "The Case For Tax Cuts", *Economic Impact*, Nr: 57, 1987/1, pp. 12-17.

** Yard. Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümü.

üst vergi dilimlerine ittiğinde, birçok ekonomist vergi politikasının mikro ekonomik temellerini yeniden incelemeye başlamış ve 1970'lerin sonundaki yavaş büyüme yükselen marjinal vergi oranlarına bağlanmıştır.

Sonuçta "arz-yanı ekonomi" kavramı, ekonomik gelişmede düşük marjinal vergi oranlarını bir zorunluluk olarak kabul eden görüşe bağlı hale geldi. Bu, vergilemeye ait tutumda köklü bir değişikliği ifade etmektedir. Artık, vergilerin çalışmanın niteliği ve niceliğinde olduğu kadar tasarruf oranı üzerinde de önemli etkisi olduğu geniş kabul görmektedir. Bu, yeraltı ekonomisi gibi faktörler dolayısıyla daha iyi anlaşıldı: Vergi oranları öylesine yüksek olabilir ki, kamu gelirleri gerçekten düşebilir. Bu düşünce, kalkınma konusunda yeni yeni yer almaktadır. Bununla birlikte, özellikle zenginlerden yeterli vergi toplamadaki isteksizlik geliştirmekte olan ülkelerde ortak bir sorundur.

VERGİLER VE KALKINMA

Gelişmekte olan ülkelerde vergilerin konulmasıyla ilgili önemli bir sorun da, sanayileşmiş ülkelerin tersine, para ekonomisi ile geçimlik tarımın rekabetidir. Para ekonomisi dışında dolaysız vergiler nadiren bulunduğundan, yüksek vergiler para ekonomisi dışında kalan sektörlerde ve geçimlik tarımda üretimi arttırma eğilimi göstermektedir.

P.T. Bayer ve B.S. Yamey adlı ekonomistlere göre; "Gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda olduğu gibi, parasal sektördeki faaliyetler üzerine konulan yüksek vergiler, o sektördeki arz gücünü normal düzeyinin altında düşürecektir. Kaynakların bu yeniden dağılımı toplam gerçek geliri olumsuz yönde etkileyecektir. Düşük ulusal gelir ve ekonomideki değişimin yaygınlaşmasındaki gecikme, uzun dönem büyümeyi yavaşlatacaktır".

Bauer ve Yamey, ulusal tasarrufun vergileme aracılığıyla yükseltilmeye çalışılmasının potansiyel olumsuz etkilerine de değinmişlerdir: "Zorunlu tasarruf yapılması, toplam tasarruf düzeyine bir ekleme değildir. Bu süreçte toplam tasarrufların yükseleceği kesin değildir. Kısa dönemde tasarruflar yükselse bile, vergilemenin yarattığı etkileşimler değişim ekonomisinin yaygınlaşmasını ve uzmanlaşmayı yavaşlatarak uzun dönemde tasarruf akımını düşürür. Diğer yandan, fonlardan yapılan harcamanın ekonomik süreçte önemli etkileri olabileceği hatırlanmalıdır. Böyle bir aktarımın kaynaklarda net bir artış olmadığı düşünüldüğünde, sonuçları ne olursa olsun, bunların rasyonel biçimde değerlendirilmeyeceği görülür".

Gerçekten devletin vergileri artırarak tasarrufları yükseltmeye çalışması toplam tasarrufların belirgin bir biçimde düşmesine neden olacaktır. Daha önce-

ki düşüncelerin tersine, son araştırma kazancın vergi oranı sonrasına, tasarrufların duyarlı olmaktan çok uzak olduğunu göstermektedir. Böylece ulusal tasarruflardaki düşme, kamu gelirlerindeki artışı aşabilir. Vergiler ulusal tasarrufu sınırlayacak biçimde konulduysa, kaynakların özel kesimden kamu kesimine geçişi ekonomik büyümeye engel olacaktır. Bauer ve Yamey'e göre bunun nedeni, özel tasarruflardaki sınırlamanın devlet girişimlerini şişirecek olması nedeniyle, arzu ve yerel girişimlerin etkinliğini sınırlayacak olmasıdır.

Bilindiği gibi, girişimci kalkınmada kritik bir unsurdur. Vergi oranlarının yüksekliği, yatırımlara büyük risklerle başlayan girişimcileri zorlamaktadırlar. Girişimciler risk nedeniyle ortalama oranın üzerinde bir kâr oranına gereksinime duyarlar. Eğer kârları vergileme ile azaltılırsa girişimcilerin elleri boş kalacaktır. John Maynard Keynes'in de belirttiği gibi; "Üretimin teşvik edilmesinde bir zorunluluk olan kârın, girişimcinin toplam üretime katkısının çok küçük bir kısmı olması mümkündür. Ancak böyle bir yol tüm süreci durdurabilir".

Vergi sistemi toplumun büyük bir çoğunluğu üzerinde baskı yapmazsa, kalkınma üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilecektir. Kimse küçük bir kesim tarafından ödenen verginin onların faaliyetlerini ve diğer potansiyel vergi mükelleflerini etkilemeyeceğini varsayamaz. Bu çıkarımın karışıklığının nedenlerinden birisi, gelirin görece önemi ve verginin ikame etkisi hakkında bir yanlış anlamadır. İkame etkisi, kişilerin yüksek vergiler karşısında tüketimi ve daha çok boş zamanı seçeceklerini belirtmektedir. Fakat birçok ekonomist hatalı olarak, ikame etkisinin, vergi nedeniyle geliri azalan bir kişinin eski gelir düzeyine ulaşmak için daha çok çabalayacağını varsayan gelir etkisi tarafından karşılanacağını savunmaktadırlar.

Deneyimler, gelir ve ikame etkisi arasında gerçekte bir bağ olmadığını ve ikame etkisinin her zaman ağır basacağını göstermektedir. Bir vergi kişisel geliri azaltırsa, bu devlet harcamaları için alınan gelirlerde bir artış demektir. Saf gelir aktarımı durumunda bu apaçık bir gerçektir. Bu, çalışmanın aylıklığa ya da vergilendirilmemiş kesime (geçimlik tarım ya da yeraltı ekonomisi gibi) geçişine ve tasarruf ve yatırımların tüketime kaymasına ya da sermayenin dışarıya kaçmasına neden olarak, azalmasına neden olur.

EKONOMİK BAĞIMSIZLIĞIN İLKELERİ

Bu temel çatı, gelişmiş ülkelerin vergi deneyimini gelişen dünyaya uygulama olanağını sağlar. Sanayi Devriminden önce İngiltere, A.B.D. ve Avrupa ülkeleri, bugünkü az gelişmiş ülkelerden çok farklı bir durumda değildiler. Ek olarak, Almanya ve Japonya gibi ülkelerin 2. Dünya Savaşında harap olan sanayisi belirtilmelidir. Bu nedenle, Sanayi Devrimi ve Japonya ve Almanya'nın 2. Dünya

Savaşı sonrası deneyiminde teşvik edici büyüme içinde vergi politikasının ne rol oynadığı bakılmaya değer özelliktedir.

Sanayi Devrimi, 1700'lerin sonlarında İngiltere'de başladı. Devrimin kesin nedenleri hakkında halâ tam bir görüş birliği olmamasına karşın; tarifeler, boğucu düzenlemeler ve ekonomik gelişmenin diğer engellerinden kurtulmaya büyük ölçüde yardımcı olan "laissez-faire" in mantıklı doğasından esin aldığı belirtilebilir.

Dönemin klasik ekonomistleri, devlete karşı değildiler. Mülkiyet haklarının korunması ve yolların, limanların ve diğer kamusal işlerin yapılmasında devlete önemli bir rol atfetmişlerdir. Onlar daha çok devletin elindeki özel nitelikli mal üreten tekellerin boğucu etkileriyle ilgilenmişlerdir. Bununla birlikte, klasik ekonomistlerin rekabet engellerinin ortadan kaldırılması dışında, teşvik edici büyümede devlete çok küçük bir rol verdikleri bir gerçektir. Adam Smith'in yazdığı gibi:

"Özel ekonomiye bekleme yapar gibi görünmek ve israfı tehdit kanunları ya da lüks ithalatı yasaklama yoluyla kişilerin harcamalarını kısıtlamak en büyük saygısızlık ve arsızlıktır. Onlar her zaman, toplum içindeki en tutumlu harcamacılarıdır. Onların, kendi harcamalarını serbestçe yapmalarına ve kendilerine güvenmelerine izin verelim".

Klasik ekonomistler, insanların yeni alanlara yayılmasının devlet tarafından engellenmesi durumunda, refah yaratma üzerine konulan kamusal engelleri aşma yollarının her zaman bulunacağı görüşünü paylaşmışlardır. Smith, "kişilerin kendi durumlarını daha iyi hale getirmek için doğal bir çaba göstereceği" ilkesinin çok güçlü olduğunu ve bunun sadece topluma mutluluk ve refah taşımakla kalmayıp aynı zamanda yüzlerce engeli de yenebileceğini belirtmiştir.

Yeni endüstrilerin amacı olan ekonomideki payda genişleme üzerine getiren bir çok eski sınırlama, Laissez-faire taraftarlarından gelen yoğun baskılar sonucunda kaldırılmıştır. Sonuç olarak T.S. Ashton şöyle yazar: "Ekonomik olaylarda, devletin daha az aktifliğine; özel kişi ve kuruluşların daha çok aktifliğine gelindi. Yenilik fikri ve yenilik süreci, geleneksel yapıyı güçsüzleştirdi. Kişiler geçmişten çok geleceğe bakmaya başladı ve sosyal yaşamın amacı ve doğası gereği düşünceleri değişti". Böylece, özgürlük kavramı basit özgürlükten, düşünsel ve kültürel özgürlüğe doğru yol aldı. Bu, Sanayi Devrimini karakterize eden buluş ve yenilik ortamına da yardımcı oldu.

Böylece, ekonomik özgürlüğün İngiltere'de Sanayi Devrimini harekete getiren büyük bir etken olduğu belirtilebilir. Bu kavram vergi politikası konusunda da etkisini sürdürdü. David Ricardo, "Politik Ekonomi ve Vergilemenin İlkeleri"nde şöyle yazar: "Vergiler yoksa, birikim gücünü azaltacak bir şey yoktur". Yani, devletin vergi politikası, vergi yükünü mümkün olduğu kadar düşük tutmak

olacaktı. Ricardo, asla sermaye stokunu azaltacak vergiler konulmamasını, bu tür vergilerin ekonomik faaliyetin sürdürülmesi için gerekli olan fonları düşüreceğini ve bunun ülkenin gelecek üretimini azaltacağını söyledi.

Adam Smith, Ricardo'nun vergileme konusundaki görüşlerini dört ünlü ilke haline getirdi:

1- Her devletin halkı, devlete kişisel güçleri (ki, bu gelirdir) oranında mümkün olduğu kadar destek olmalıdır.

2- Her bireyin ödemesi gereken verginin sınırı keyfi değil; kesin olmalıdır.

3- Her vergi yapısına uygun olarak mükellef için en uygun zamanda alınmalıdır.

4- Bütün vergilerde, yükümlülerin cebinden çıkan tutarla, devlet hazinesine giren tutar arasındaki fark olabildiğince az olmalıdır.

Smith vergi toplamının gerçek maliyeti olan son ilkeyi şöyle açıklar. Vergileri toplayanların ücretleri olabildiğince düşük olmalı, vergi kaçakçılığına verilen cezalar gereğinden fazla olmamalı, kayıt ve dökümantasyonun yükü düşük tutulmalı ve vergiler sanayiye ve üretimi olabildiğince az engellemelidir.

SAVAŞ SONRASI DENEYİMİ

19. yüzyıl boyunca, İngiltere ve etkisindeki kolonilerin çoğunda bu ilkelere bağlı kalındı. Bu ilkeler Birleşik Devletlerde iyi bir biçimde uygulandı. (Birleşik Devletlerde) devletin ekonomiye müdahalesi büyük ölçüde, mülkiyet haklarının korunması, ulusal savunma ve bazı kamusal faaliyetlerle sınırlıydı. Aslında, 1860'lardaki iç savaş ve sonrasındaki iki kısa dönem dışında, 1913'e kadar gelir vergisi yoktu. Büyük ölçek vergilemesi ve ekonomide devlet müdahalesi İkinci Dünya Savaşı'nın başına kadar gerçek anlamıyla başlamadı. Bağımsız bir devlet olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk 150 yıllık tarihinde, devletin ekonomi üzerinde son derece sınırlı bir rol oynadığı söylenebilir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası Alman ve Japon ekonomilerinin gençleştirilmesinde devletin büyük bir rol oynadığına ilişkin kanıt var mı? Örneğin, Almanya'da Naziler tarafından konulup sürdürülen ekonomik kontroller sistemini kaldıran ekonomi bakanı Ludwig Erhard'a kadar ekonomik iyileşme başlamadı. Erhard enflasyonu durduran bir kambiyo reformu yaptı ve vergi oranlarını bariz bir şekilde düşüren bir dizi vergi reformu başlattı.

1948 yılındaki Erhard Reformlarına kadar, 2400 Markta marjinal vergi oranı % 50 idi ve 60.000 Markta, % 95 oranı uygulanıyordu. Bu durum, vergi otoritelerinin iradesi dışında, toplam vergi gelirlerinin yarısının ödenmemesi so-

nucunu doğurmuştur. 1948'de vergi oranları belirgin bir biçimde düşürüldü. Kişisel bağımsızlıklar yükseltildi ve vergi dilimleri genişletildi. Böylece, yüksek vergi oranlarından daha az sayıda kişi etkilendi. 1953'e kadar en yüksek marjinal vergi oranı % 53'e düştü.

Benzer bir deneyim savaş sonrası Japonya'da yaşandı. Amerikan işgalinin ilk dönemlerinde temel sorun, enflasyon kısıyacısıydı. Amerikan otoritelerinin vergi politikaları durumu daha da kötüleştirdi. Bu vergi politikaları, yüksek ve çok dik dilimlenmiş gelir vergisi oranlarını ve düşük vergisel bağımsızlıkları, değer düşüşlerine karşı düzenlemeler taşımayan yüksek kurum ve aşırı kazanç vergilerini, servet üzerinde ağır bir vergi yükünü ve katma değer vergisi dahil olmak üzere satış ve tüketim vergileri sayısında artışı içeriyordu.

Bu felaket getirici vergi değişiklikleri, vergi sistemini kısa zamanda çökmüş eşliğine getirdi. Vergi kaçakçılığı çok yaygınlaştı ve vergi memurlarından savaş öncesinin gizli polisi gibi nefret edilir oldu. İşletmeler sermayelerini yeniden yerine koyamamaları nedeniyle parçalanıyor ve gelirler ciddi olarak geriliyordu. Bu noktada Amerikan İşgal Kuvvetleri Komutanı General Douglas MacArthur, Japon vergi sistemi reformu için önerilerde bulunmaları amacıyla, Kolombiya Üniversitesi profesörü Carl Shoup ve Amerikan vergi uzmanlarından oluşan bir grubu Japonya'ya davet etti. Grubun ilk önerisi, vergi oranlarında belirgin bir indirim ve kişisel bağımsızlıklarda bir artış yapılmasıydı. En yüksek vergi oranı % 85'den % 55'e indirildi, kişisel bağımsızlık 15.000 Yenden 24.000 Yene yükseltildi ve 12.000 Yenlik bir vergi kredisi getirildi. Shoup ekibi, değer düşüşlerinin enflasyona karşı ayarlanmasını, aşırı kazanç vergisinin kaldırılmasını ve kurumlar vergisi oranının % 35'e indirilmesini önerdi. Ek olarak, çok sayıda teknik reformlar önerildi ve yapıldı. Öneriler tamamlandıktan sonra Shoup ekibi, Japonya'nın dünyadaki en iyi vergi sistemlerinden birine sahip olduğunu belirtti.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA İÇİN MODELLER

Sanayileşmenin sağlanması her durumda ekonomik serbestlik ve düşük vergilere dayanır. Fakat, bu deneyim gönümüzün üçüncü dünya ülkelerine aktarılabilir mi? En iyi örnek Hong Kong'tur. Hong Kong'ta bütün vatandaşlara % 17'lik düz bir vergi oranı uygulanır, piyasaya yönelik kamusal düzenlemeler ve diğer müdahaleler çok azdır. Özellikle, nüfus yoğunluğu ve doğal kaynaklarının yokluğu dikkate alındığında, Hong Kong dünyadaki en özgür ve en aktif ekonomiye sahiptir. Ekonomist Alvin Rabushka şöyle der: "Serbest ticaret, serbest piyasa, düşük vergiler, müdahalesizlik ve kişisel özgürlüğün birleştirilmesi, serbest piyasa modeli aracılığıyla ekonominin düzene konulmasını yaşayan bir ger-

çeklik yapabilir". Ekonomik kalkınma yolunda kamusal yönlendirmeye güvenmeyen, ancak refah düzeyi çok yüksek modern bir ekonomiye geçişi tamamlamayı başaramayan Hong Kong, diğer gelişen ülkeler için bir model olarak yardımcı olabilir.

Yüksek bir büyüme oranı tutturmuş olan ve görece yüksek vergi oranları uygulayan Singapur, bazen Hong Kong'a karşı örnek olarak öne sürülmektedir.

Aslında, bu örnek yanıltıcıdır. Singapur'un uyguladığı gelir vergisi oranları % 40'ı aşmasına -Hong Kong'un iki katından büyük- rağmen, yüksek oranlar sadece çok yüksek gelirlere uygulanmaktadır. % 25 oranı, vergilenebilir gelir 23.500 Dolara ulaşıncaya başlamakta ve en yüksek vergi oranı sadece 350.000 Doları aşan vergilenebilir gelirlere uygulanmaktadır. Diğer yandan, Singapur'da Merkezi İhtiyat Fonu adında çok ileri bir sosyal güvenlik düzeni vardır. Bu fona katılma payı son yıllarda çalışanların maaşlarının % 25'ine yükseltildi. Bu, Singapur'un geçen yılki ulusal gelirinin % 1,7 azalmasına neden oldu. Son hükümet raporu, en yüksek gelir ve kurumlar vergisi oranını % 30'a düşürmeyi, Merkezi İhtiyat Fonuna katılma payı oranını % 10'a indirmeyi ve makine ve ekipmanlarda daha hızlı yenileştirmeyi önerdi. Bu reformların tamamlanması, Singapur'u tekrar dünyanın en hızlı gelişen ekonomileri arasına sokabilir.

Geleneksel bilimin tersine, Hong Kong'un savaş sonrası şaşırtıcı gelişmesinin (yeniden dağıtıcı vergi politikalarının yokluğuna rağmen), gelirin eşit dağılımını sağladığı ileri sürülmektedir. Gerçekten, serbest piyasa ve düşük vergiler üstüne kurulmuş hızlı büyüme Brezilya, Taiwan ve Kore Cumhuriyetinde en düşük ve en yüksek gelir grupları arasındaki uçurumu daraltmıştır. Taiwan ile ilgili olarak Chicago Üniversitesinden Theodore Schultz şöyle demektedir: "Kişi başına gelirdeki olağanüstü büyümenin gelir eşitsizliğini hissedilir derecede azalttığına, eğitim yatırımlarının hızla çoğaldığına ve insanların çok daha kolay iş bulabildiklerine ilişkin elde tarafsız sağlam kanıt vardır". American Economic Review'in Eylül 1977 sayısında yazan Gory Fields, Brezilya'nın, hızlı büyümenin büyük ölçüde ekonomik serbestlik üzerine kurulmasının gelir dağılımında denge sağladığına diğer bir örnek olduğunu gösterdi.

Keith Marsden tarafından yapılan son Dünya Bankası çalışması, yüksek ekonomik büyüme oranlarının düşük vergi oranı olan ülkelerde, daha yüksek özel tüketim ile ifade edilen gerçek yaşam standartlarında önemli bir yükselişi sağladığını belirtmektedir. Bu ülkelerde aynı zamanda vergi matrahı büyüdü ve vergi gelirlerinde artışlar oldu. Bu da, savunma, sağlık ve eğitim gibi devlet hizmetlerini yaygınlaştırdı. Sonuç olarak, yoksul olanların gelirden aldıkları pay görece yüksek kaldı. Bu nedenle Marsden, gelir dağılımı hakkındaki elde edilebilir verilerin, "yüksek vergi oranına sahip ülkelerde düşük oranlı ülkelerden daha eşit dağıtım olduğu" savını çürüteceğini söyledi.

Doğu Asya ülkelerinin düşük vergi politikası uygulayacak yüksek büyüme hızı elde etme başarısının ve Birleşik Devletlerdeki vergi indirimi gayretlerinin belirginliğinin, "arz-yanı" düşüncesinin üçüncü dünyaya sızmasına neden olacağı ileri sürülür. Örneğin, Hindistan son yıllarda vergi oranlarında belirgin bir indirim yaptı. Bir kalkınma hamlesi sağlamak için, % 97,75'e kadar ulaşan en yüksek oran 1975 yılında % 77'ye indirildi. Bu oran bir yıl sonra % 66'ya çekildi. Yakın bir geçmişte Başbakan Rajiv Gandhi, en yüksek oranı % 50'ye indiren yeni bir düzenleme getirdi. Bunun etkileri tamamen olumlu yöneydi. Financial Times'ın yazdığı gibi; Rajiv Gandhi, Hindistan'daki cezalandırıcı vergilere, Bizans usulü sanayi kontrollerine, anlaşılması güç ticaret engellerine, sanayideki ve sermaye piyasasındaki örtülü saltanata karşı reformlar yaparak güçlenmiştir. Financial Times ayrıca, Hindistan'ın uzun yıllar ortalaması % 1,5 olan büyüme hızının 1985'te % 4,5'a ulaştığını ve 1986'da % 5 olmasının beklediğini belirtmektedir.

Vergi indirimleri ve serbest piyasa stratejisi uygulayarak önemli gelişmeler sağlayan bir diğer ülke Sri Lanka'dır. Sri Lanka (Seylan), 1977'ye kadar sol bir koalisyon tarafından yönetilmekteydi. Ekonomik yaşamın bütün aşamalarında devlet denetimi vardı. Görece düşük gelirliileri etkileyen vergi oranları % 70'lere kadar yükseldi. 1976'da devletin GSMH'dan aldığı pay % 70'e ulaştı ve ekonomide durgunluk başladı (1970-1976 zaman kesitinde ortalama büyüme % 2,9'dur). 1977 seçimlerinde muhafazakârlar iktidara geldi ve hemen devlet denetimlerini kaldırdı, vergi oranlarını düşürdü ve devlet harcamalarını azalttı. Sonuç, ekonomik büyümede belirgin bir yükseliş (1977'de % 4,2 ve yeni programın tam uygulandığı 1978'de % 8,2). Kişi başına GSMH hemen hemen iki kat arttı ve GSMH'daki kamu kesiminin payı yarı yarıya düştü.

VERGİ REFORMUNA ÇAĞRI

Amerika ve diğer Batı ülkelerinde fakir olarak kabul edilen kişilere aşırı derecede yüksek marjinal vergi oranlarının uygulandığı 3. Dünyada, vergi reformu göze çarpan bir ihtiyaçtır. Bu gerçeğin kanıtı, Dünya Bankası tarafından derlenmiştir. Banka, 1983 yılında Birleşik Devletler'de 5 kişilik bir aile için fakirlik gelir düzeyini esas alarak, bu gelire uygulanan marjinal vergi oranlarını inceledi.

Sonuçlar düşük gelirli 20 ülkeden 13'ünün % 50 ve üstünde marjinal vergi oranı uyguladığını göstermektedir. Tanzanya, Birleşik Devletlerde fakirlik gelir düzeyi kabul edilen gelire % 85'lik marjinal vergi oranı uygulamaktadır. Ortalama vergi oranı (toplam verginin toplam gelire oranı) % 55,4'tür. Diğer bir çok ülkede de, fakirlik gelir düzeyinin yarısı kadar gelir elde edenlere % 50'nin üzerinde vergi oranı uygulanmaktadır.

12000 \$ ve 6000 \$ Gelir İçin Marjinal Vergi Oranları

Ülkeler	12000 \$'a Uygulanan Oran (%)*	6000 \$'a Uygulanan Oran (%)
Etyopya	49	29
Bangladeş	40	55
Mali	70	60
Zaire	60	60
Burma	50	35
Malawi	45	30
Nijer	45,8	10,8
Tanzanya	85	65
Somali	56,1	56,1
Hindistan	61,9	65
Benin	27,2	23,6
Gana	60	60
Malagaskar	26,8	14,5
Sierra Leone	70	57,5
Sri Lanka	61,6	61,6
Kenya	50	25
Pakistan	60	50
Sudan	60	50
Çad	38,4	21,6
Senegal	24,1	19,4
Liberya	34	27,5
Yemen	15	15
Endonezya	15	15
Zambiya	45	15
Mısır	32,1	25,4
Zimbabve	34	22
Fas	39,8	18,6
Filipinler	24	15
Nijerya	25	15
Tayland	22	10
Peru	26	8
Guatemala	7	0
Türkiye	40	40
Tunus	53,3	42,6
Jamaika	57,5	45
Ekvator	24	17
Kolombiya	35	21,1
Ürdün	15	5
Malezya	25	9
Brezilya	25	10
Kore Cumhuriyeti	23	7,5

Arjantin	0	0
Portekiz	41,5	21,5
Meksika	36,5	16,8
Yunanistan	43,7	22
Hong Kong	10	0
Singapur	12,6	6,3
İrlanda	35	35
Japonya	25	4
A.B.D.	12	0

(*) 12000 \$, ABD'de 5 çocuklu bir aile için fakirlik gelir düzeyidir.

Kaynak: G.P. Sıcat and A. Vırmani, Personal Income Tax Rates in Developing Countries, The World Bank, forthcoming.

Bu kadar yüksek marjinal vergi oranları, önemli olumsuz etkiler yaratır. Sonuç olarak, kalkınma uzmanları, Üçüncü Dünya kalkınma stratejileri içinde, insaları yüksek vergi dilimlerine iten dörtlü enflasyondan da önce vergi reformu yapılmasını, önemli bir faktör olarak ele almaktadırlar. Chad Leech tarafından hazırlanan "Yarı-Sanayileşmiş Ülkelerde Vergi Politikası ve Vergi Reformu" adlı bir çalışmada şu ifadeye yer verilmektedir: "Vergi yükümlülükleri arasında eşitliği sağlayacak daha ileri değişiklikler için bir ön koşul olan tasarruf ve çalışma teşviklerinin korunmasının bir yolu olarak, daha düşük marjinal vergi oranları uygulanması konusunda bir uzlaşma vardır.... Kısacası daha düşük vergi oranları zorunlu olarak daha düşük gelir sağlamaz; vergi matrahının genişlemesi düşük oranları telafi edebilir".

Daha düşük marjinal vergi oranları Üçüncü Dünyadaki büyüme için yeterli bir koşul olmamakla birlikte, zorunlu bir koşul olarak ele alınmalıdır. Yüksek oranların varlığında gelir yükselişleri genellikle nisbi olarak düşük kaldığına göre (bazı durumlarda yükseliş olmamaktadır), daha düşük oranların en azından denenmesinin maliyeti küçük olacaktır.